

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

www.philosophical-research.org

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Α. ΠΙΕΡΡΗΣ

Περίοδος 2018-2019

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΤΡΩΝ

ΛΒ' ΚΥΚΛΟΣ

Συνάντηση 17η

Πέμπτη, 28 Μαρτίου

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

Κύκλος Γ'

1) *Συνάντηση 10η*

Παρασκευή, 29 Μαρτίου

2) *Επετειακή Συνάντηση*

Σάββατο, 30 Μαρτίου

3) *Αρχαιολογική Συνάντηση*

Κυριακή, 31 Μαρτίου

I

Είναι, Χρόνος και Κάλλος Το «Τέλος» της Ιστορίας

Μέρος III

Η Ιστορία ως Χρόνος Τελείωσης του Ανθρώπου:

Ο Ελληνισμός και ο Κόσμος

από την Κατάρρευση του Μεταλλικού

Συστήματος στον Χρυσούν Αιώνα

(~ 1200 - 400 π.Χ.)

Η Πέμπτη 28 Μαρτίου της επόμενης κανονικής συνάντησής μας συνέπεσε με το κλείσιμο ενιαυτού από την Αναχώρηση της Μητέρας μου εκ του Γίγνεσθαι στο Είναι, εκ της Κίνησης του Χρόνου στις Μονές της

Αιωνιότητας. Η περίοδος καλεί εις βίωση και νόηση της ανθρώπινης μοίρας.

Αφιερώνω την συνάντησή μας αυτή ως Πνευματικό Μνημόσυνο στην Μητέρα μου.

Για Αυτήν, και για το γεγονός εκείνης της ημέρας, έψαλα τον θρήνο και τον παιάνα μου τότε σε ιδιαίτερο δοξαστικό ύμνο.

[Υπάρχει χωριστά αναρτημένος στο τμήμα Research projects του ιστότοπου, για τον λόγο που υποδηλώνω εκεί].

Στην Συνάντησή μας θα μιλήσω με θεματικό τίτλο:

ΘΑΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ

Η Ανάγκη του Χρόνου και το Σωτήριο του Αιώνας

Η ομιλία θα γίνει την Πέμπτη 28 Μαρτίου, 8.30 το βράδυ, στην Αίθουσα Διαλέξεων του Μεγάλου Λόγου και Τέχνης (2^{ος} όροφος, Πλατεία Γεωργίου Α').

Η είσοδος είναι ελεύθερη.

Μετά την ομιλία θα υπάρξει χρόνος για συζήτηση.

II

ΑΠΟΛΛΩΝ ΚΕΚΑΛΥΜΜΕΝΟΣ

Η Μακρά Αγωνία της Ελληνιστικής Εποχής

*Η παρακμή της Σπάρτης
και το Φθινόπωρο του Κλασσικού Ελληνισμού
(4^{ος} – 1^{ος} αιώνας π. Χ.)*

Γ' Μέρος

Ο Ελληνισμός στην Τρικυμία του Χρόνου

Για να καταλάβουμε σωστά, ιδίως ζώντας την Νεοελληνική έσχατη ταπείνωση, το επαναστατικό και κοσμοϊστορικό μεγαλείο τη αρχαίας Σπάρτης στην ακμή της, χρειάζεται να βοηθηθούμε με την μελέτη του χαρακτήρα και της συμπεριφοράς της πόλης κατά την παρακμή της. Και πάλι, ιδιαιτέρως επειδή η Σπάρτη έστησε τον ακλινή άξονα του κλασσικού Ελληνισμού, η κατανόηση της ιστορικής παρακμής της βαθαίνει με την εγγραφή της στις γενικώτερες εξελίξεις κατά το Φθινόπωρο του Ελληνισμού, την Ελληνιστική Εποχή. **Η Σπάρτη θετικά ή**

αρνητικά, δημιουργικά στην αρχή και αντιδραστικά μετά, οδηγεί, και είναι μοιραίο να σηματοδοτεί και νοηματοδοτεί, τα πεπρωμένα του Ελληνισμού.

Έτσι, στο παρόν τρίτο μέρος του φετινού μας Κύκλου των Συναντήσεων, ερευνούμε τις σχέσεις Σπάρτης και Ελληνικού Κόσμου κατά την Ελληνιστική Εποχή.

Με το τέλος του Πελοποννησιακού Πολέμου, διαμορφώνονται στην Σπάρτη δύο αντίθετα στρατηγικά δόγματα, των οποίων οι ρίζες προϋπήρχαν μεν, αλλά δεν εξεφράζοντο ως συστηματικές, συνεπείς γραμμές πολιτικής. Ο ένας πόλος προέκρινε την διατήρηση αλώβητου του αρχαϊκού Δωρικού κόσμου εντός της πόλης και στις εξωτερικές σχέσεις της. Ο άλλος, ποδηγετούμενος από τις απαιτήσεις των ιστορικών εξελίξεων (Περσική Αυτοκρατορία, Αθηναϊκή ηγεμονία, Οικουμενικός Ελληνισμός του Μ. Αλεξάνδρου), επέμενε στην αναγκαία διαπλοκή και δυναμική επέμβαση προς το διεθνές σύστημα με στρατηγική κατάφασης και προβολής ισχύος.

Μετά τον συγκλονισμό της ήττας στα Λεύκτρα, η Σπάρτη (α) κλείνεται στον εαυτό της και παρεμβαίνει κατά περίπτωση, πάντα κατά του Μακεδονικού ηγεμονισμού. Η αστάθεια της πολιτικής της, και η αποτυχία των παρεμβατικών της κινήσεων κατά την πρώτη φάση της ιστορίας της μετά την δεύτερη ήττα της στην Μάχη της Μαντινείας, ακολουθείται (β) από μια δεύτερη φάση η οποία κυριαρχείται από τον συντηρητισμό της αδυναμίας. Η Σπαρτιατική ζωή παγώνει στο εσωτερικό σε ένα σύστημα που παραβιάζει την Λακεδαιμόνια ταυτότητα του Δωρικού «Κόσμου». Όπως έγραψε ο δαιμονίως φιλολάκων Ξενοφών μετά την

μάχη των Λεύκτρων, προκειμένου για τις κατηγορίες που συνοψίζει κατά της πόλης,

*οὐδὲν μέντοι δεῖ θαυμάζειν τούτων τῶν ἐπιφύγων αὐτοῖς γιγνομένων,
ἐπειδὴ φανεροί εἰσιν οὔτε τῷ θεῷ πειθόμενοι οὔτε τοῖς Λυκούργου νόμοις
Ξενοφών, Λακεδαιμονίων Πολιτεία, XIV, 7*

Ούτε τον Απόλλωνα πρωτοτιμούν, ούτε τον Λυκούργο τηρούν. Ο τόνος πέφτει λοιπόν και η Σπάρτη παρακμάζει «συντηρητικά».

Στην τρίτη φάση αυτής της περιόδου εκδηλώνεται (γ) η επαναστατική αντίδραση στον συντηρητισμό του παρακμιακού status quo με την, ειρηνική αρχικά και ευθύς μετά βίαιη, προσπάθεια ανανέωσης και επιστροφής στις ζωντανές πηγές του Απολλώνιου πνεύματος και της Λυκούργειας τάξης. Το κίνημα αυτό, σωματοποιηθέν στους νεαρούς βασιλείς Άγι και Κλεομένη, συνοδεύεται στις εξωτερικές σχέσεις από την αποφασιστική αντίθεση προς την Αχαϊκή Συμπολιτεία και το εγχείρημά της συνένωσης της Πελοποννήσου. (Σε αυτό η Σπάρτη δρά όπως η Αγγλία, πάνω από τέσσερις αιώνες τώρα, σε σχέση προς το Ηπειρωτικό Ευρωπαϊκό Σύστημα). Και ενώ στο εσωτερικό πεδίο η κατάσταση μεταπίπτει στις ηγεσίες του Μαχανίδα και του Νάβι, η πίστη στην Σπαρτιατική ιδιαιτερότητα μένει μέχρι τέλους και εξηγεί την απόλυτη αντιπαλότητα προς την πολιτική της Αχαϊκής Συμπολιτείας. Η τρίτη φάση λήγει με την στρατιωτική, πολιτική και, πρωτίστως, πολιτιστική συντριβή της Σπάρτης από τον Φιλοποίμενα (188 π.Χ. – Πλούταρχος, Φιλοποίμην, 16; Livius, XXXVIII, 31-34).

Την συνέχεια του Σπαρτιατικού δράματος θα αναλύσουμε αργότερα φέτος, στο τέταρτο μέρος των αναζητήσεών μας του τρέχοντος Κύκλου.

Στην συνάντησή μας αυτής της Παρασκευής, εξ αναβολής για μοναδικό λόγο, θα μελετήσουμε την πολιτιστική φυσιογνωμία της Ελληνιστικής Εποχής. Έτσι θα εκτιμήσουμε την βιωματική και ιδεολογική αντιπαλότητα της Σπάρτης προς εκείνον τον χαρακτήρα του Φθινοπωρινού Ελληνισμού.

Θεματικός τίτλος και ενδεικτικός της ομιλίας μου είναι:

*Αλεξανδρινή Ποίηση, Περγαμηνή Γλυπτική, Αρχαισμός
Αττικισμός και Ασianiσμός στην Ρητορική,
Φιλοσοφικές Σχολές:*

Η Κουλτούρα της λογιότητας στο Ελληνικό Φθινόπωρο

Η επαναφορά σε όλες τις αναλύσεις μου είναι πάντα τελικά στην Σπαρτιατική ακμή της αρχαϊκής εποχής, στο άνθος του Δωρικού «Κόσμου», του οποίου την κοινωνική και πολιτική θεμελίωση, το «φωτεινό έργο», έθεσε ο Λυκούργος.

Επί τούτου κηρύξαμε το 2019 Έτος Λυκούργου.

Η συνάντηση μας και ομιλία μου θα πραγματοποιηθεί την Παρασκευή 29 Μαρτίου, 8.30 το βράδυ, στην φιλόξενη Αίθουσα του Εμπορικού Συλλόγου Σπάρτης, Γκορτσολόγου 97.

Η είσοδος είναι ελεύθερη.

Μετά την ομιλία θα υπάρξει χρόνος για συζήτηση.

III

ΕΠΕΤΕΙΑΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

«Το Έθνος πρέπει να μάθει να θεωρεί Εθνικόν ό,τι είναι Αληθές»

Επέτειος είναι μια εορτή όχι απλά μουσειακής μνήμης, αλλά ένα στάσιμο του χρόνου για τον αναβαπτισμό στο πνεύμα του εορταζόμενου γεγονότος. Η Επέτειος είναι το γεγονός του χρόνου στην μορφή του της αιωνιότητας. Γι αυτό επανακάμπτει περιοδικά ες αεί. Γιατί ζει στην αιωνιότητα. Και η Μορφή του γεγονότος από-καλύπτει το βαθύτερο νόημά του. Η σκέτη μνημόνευση, αν δεν είναι μετοχή του πνεύματος, είναι προσβολή, δεν είναι τιμή. Η μηχανιστική επανάληψη δεν είναι ζωή, είναι θάνατος.

Εφαρμόζοντας τα κλασσικά διδάγματα θα διαπραγματευθώ λοιπόν, μακριά από τα βαρετά τετριμμένα, την Νεοελληνική Παλιγγενεσία με σκοπό να βρούμε το χαμένο νόημά της.

Θα αναλύσω εν πρώτοις την κατάσταση του Ελληνισμού στην Οθωμανική Αυτοκρατορία κατά τις αρχές του 19^{ου} αιώνα, τις τοπινές εξελίξεις στο Ευρωπαϊκό Σύστημα, τις αντίστοιχες στο εσωτερικό της Αυτοκρατορίας, ιδιαίτερα την μεταρρυθμιστική πολιτική των Σουλτάνων.

Η βαρεία καταπίεση δεν γεννά Επανάσταση, γιατί συνιστά εξουδένηση, αλλά μπορεί να προκαλέσει τυφλή ανταρσία και σπασμωδική εξέγερση. Επανάσταση γεννιέται από υπερήφανο βίωμα ταυτότητας και εκτρέφεται υπό συνθήκες κατάλληλες για την έκφραση αυτού του βιώματος. Τότε η ταυτότητα καλλιεργείται, και το βίωμα φθάνει σε βαθμό αυτοσυνειδησίας τόσο ώστε να επιζητεί την απολύτως ελεύθερη ανάπτυξή του με όρους και μορφές όλως διόλου και ιδιαίτερα δικές του. Χρειάζεται έτσι αυτοθέσμιση, εναρμονισμένη προς την φύση της ταυτότητάς του. Απαιτεί την οικεία Λυκούργειο τάξη του. Αυτό είναι Επανάσταση. Επανάσταση χωρίς την αντίστοιχη Λυκούργεια τάξη, δεν είναι Επανάσταση, δεν είναι «Έγερση», είναι Εξέγερση.

Εν συνεχεία θα μελετήσουμε τους παράγοντες και παραμέτρους της Επανάστασης:

- τις επαναστατικές ιδέες και τους επαναστατικούς φορείς στον Ελληνισμό της Διασποράς στην Ευρώπη
- την Μυστική Φιλική Εταιρεία
- τον Καποδίστρια
- τους Φαναριώτες και τα δυο ρεύματα (το Παραδοσιακό και το Διαφωτιστικό) στις Ελληνικές ηγετικές ομάδες (διοικητικούς, οικονομικούς, λόγιους) της Αυτοκρατορίας
- την Εκκλησία στο σύστημα της Εθναρχίας
- τους Κλέφτες και τους Αρματωλούς, τα Παλληκάρια και τους Καπεταναίους

- την Μάνη
- τους μεγάλους Γαιοκτήμονες και τους Εφοπλιστές και Εμπόρους
- τους Τεχνίτες και τους Αγρότες

Έχοντας οπλιστεί με την σαφή αντίληψη της κατάστασης προ της Έκρηξης αφ' ενός, και με την εις βάθος κατανόηση της φύσης και του ρόλου των παραγόντων και παραμέτρων της αφ' ετέρου, **θα προβούμε στην ανάλυση του αρχικού σχεδίου της Επανάστασης, στις αιτίες της παταγώδους αποτυχίας του, στην ad hoc σύσταση και ιδέα του Σχεδίου Β, στον καθοριστικό ρόλο (για την θέση εις εφαρμογή του δευτέρου σχεδίου) του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη και της Μάνης (εμβληματική ερώτηση «Γιατί δεν εορτάζεται στις 17 Μαρτίου – ή στις 23 - η εθνική επέτειος της Επανάστασης;»), και στα πρώτα στάδια της προόδου της Ένοπλης Εξέγερσης.**

Θα παραστήσουμε δε και μια συνοπτική εποπτεία των εξελίξεων από το δεύτερο έτος της Επανάστασης μέχρι την ανάληψη της Ηγεσίας από τον Κυβερνήτη.

Από τις διάφορες εικόνες και τα ποικίλα στοιχεία σε εναρμονισμό θα συντεθεί η Μορφή της Επανάστασης, δηλαδή η ουσία και το πνεύμα της. Έτσι θα καταλάβουμε το αληθές νόημά της. Και θα διαπιστώσουμε, και εμπειρικά, την διαχρονία του Ελληνισμού.

Το δράμα του Νεοελληνισμού συνίσταται στην ευθύς εξ αρχής, και σε εντεινόμενο ρυθμό ακολούθως, αθέτηση του Πνεύματος της Επανάστασης. Που σημαίνει, όπως θα δούμε, την ύβρη της απεμπόλησης της πραγματικής ταυτότητάς μας. Όθεν η κατάντια της ταπείνωσης του Νεοελληνισμού.

Για την Λακεδαίμονα υπάρχει πρόσθετος, και μέγας αυτός, λόγος ουσιαστικής και μεθεκτικής απασχόλησής μας με το νόημα της Επανάστασης του 1821. Στον τόπο όπου

(α) στήθηκε ο άξονας της τρίτης και τελεσφόρου κοσμοϊστορικής Επανάστασης στην πορεία του ανθρώπου προς ολοκλήρωση, του κλασσικού Θαύματος (Σπάρτη), εκεί δίπλα

(β) κατέληξε η τελευταία αυτοδύναμη επικράτεια της Βυζαντινής Ορθόδοξης Αυτοκρατορίας (Μυστράς), και στον υπερκείμενο Ταϋγετο

(γ) άρχισε το κίνημα για την σύσταση του Τρίτου ανεξάρτητου Ελληνισμού (Μάνη). Άρχισε, αλλά δεν ευοδώθηκε, γιατί αλλοιώθηκε και παραφθάρθηκε και παραχαράχθηκε στον δυσδαίμονα Νεοελληνισμό. Μένει να εκπληρωθεί με νέα Παλιγγενεσία.

Αυτό το Σάββατο θα μιλήσω με θεματικό τίτλο:

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

Πνεύμα και Ιστορία, Νόημα και Γεγονότα

Δεν θα παραλείψω φυσικά να αναλύσω τον συμβολισμό της σύμπτωσης εορτής Κοσμικής (Εαρινή Ισημερία), θρησκευτικής (Ευαγγελισμός) και Εθνικής (1821).

Η συνάντηση μας και ομιλία μου θα πραγματοποιηθεί το Σάββατο 30 Μαρτίου, 7.30 το βράδυ, στην φιλόξενη Αίθουσα του Εμπορικού Συλλόγου Σπάρτης, Γκορτσολόγου 97.

Η είσοδος είναι ελεύθερη.

Μετά την ομιλία θα υπάρξει χρόνος για συζήτηση.

IV

ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

Το Σπαρτιατικό Αντισύμβολο

Σε προηγούμενη ειδική συνάντησή μας είχα μιλήσει για την απουσία θεατρικών δραματικών παραστάσεων στην Σπάρτη μέχρι την συντριβή της από τον Φιλοποίμενα, συντριβή που περιελάμβανε και πολιτισμική ταπείνωσή της.

Ο Στρατηγός της Αχαϊκής Συμπολιτείας, αποφασισμένος να δώσει οριστική λύση στο πρόβλημα «Σπάρτη» που δημιουργούσε συνεχώς εμπόδια στην επιχείρηση ενοποίησης της Πελοποννήσου – από ενεργό αντίσταση ενσωμάτωσής της στην Αχαϊκή Συμπολιτεία μέχρι απειλητικής προβολής ισχύος προς περιορισμό ή διάλυση της συνομοσπονδίας εκείνης – επέβαλε κάθε μορφή βίας, εκτελέσεις και μαζικές εκτοπίσεις των Σπαρτιατών, εγκαταστάσεις δε Αρκάδων, **αλλά και το ωμότατον και μιαρώτατον των μέτρων, την υποχρεωτική εγκατάλειψη της περιβόητης Σπαρτιατικής Αγωγής και την κατάργηση της Λυκούργειας τάξης και τρόπου ζωής**, γιατί πίστευε ότι η Σπάρτη, όσο αδυνατισμένη και να ήταν, δεν θα ξέπεφτε ποτέ στο ταπεινό και μικρό, αν ενέμενε στην πολιτισμική της ταυτότητα.

Η τήρηση της ουσίας της, ως παρακαταθήκης Δωρικού πνεύματος, εγγυάτο, έστω και στην παρακμή, την ανυποχώρητο και ακλινή και ασυμβίβαστο Σπαρτιατική ορθή στάση ακόμη και στην καταιγίδα του ιστορικού χρόνου εκείνης της Εποχής. **Τίποτα το ταπεινό και μικρό δεν θα την διαπερνούσε.**

Την πεμπτουσία του Απολλώνιου Δωρικού, που συνίσταται στην σύμπτωση και ταύτιση ιδέας και πραγματικότητας, έχει σωστά σαν πνοή εισπνεύσει ο Ελληνιστικός ποιητής:

Ωπόλλων οὐ παντὶ φαίνεται, ἀλλ' ὅτις ἐσθλός.

ὅς μιν ἴδῃ, μέγας οὗτος, ὅς οὐκ ἴδῃ, λιτὸς ἐκεῖνος.

ὀψόμεθ', ὦ Ἐκάεργε, καὶ ἐσόμεθ' οὐποτε λιτοί.

Καλλίμαχος, Ὑμνος εἰς Ἀπόλλωνα, 9-11

Σπάρτη σημαίνει αυθεντικός Δωρικός «Κόσμος».

Αυτό είναι το νόημα της Ξενοφώντειας καταληκτικής επισήμανσης, ότι Απόλλων και Λυκούργος αποτελούν το πεπρωμένο της Σπάρτης, στα πάνω, όταν εμμένει στην ταυτότητά της, και στα κάτω, όταν την αθετεί.

Σύμβολα λοιπόν τη αρχαίας Σπάρτης ο Απόλλων και τα ιερά του και οι εορτές του – ο Λυκούργος και ο ναός του.

Γι αυτό κηρύξαμε το 2019 Έτος Λυκούργου.

Και Αντισύμβολο το θέατρο και οι δραματικές παραστάσεις.

Για τους λόγους που ανέλυσα στην ομιλία μου κατά την τελευταία έκτακτη Συνάντησή μας και θα κυκλοφορήσω γραπτώς σε μελέτη μου την ερχόμενη εβδομάδα.

Υποσχέθηκα τότε να αναπτύξω συμπληρωματικά το θέμα επί τόπου, ώστε έχοντας μπροστά μας τα αρχαιολογικά δεδομένα να τα συνταιριάζουμε βέλτιστα προς τις φιλολογικές μαρτυρίες για να αποκτήσουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα του όλου ζητήματος.

Αυτό προτείνω να κάνουμε, Θεού θέλοντος και υγείας επιτρεπούσης, **την Κυριακή το μεσημέρι.**

Εκεί λοιπόν θα δούμε την φυσική διαμόρφωση του τόπου περί τον λόφο της Ακρόπολης, τις νότιες πλαγιές του λόφου, θα μελετήσουμε την διαμόρφωση του χώρου κατά την αρχαϊκή και κλασσική εποχή, καθώς και κατά μεγάλο μέρος της Ελληνιστικής, **την θέση του μεγάλου οδικού άξονα από Αγορά προς Πιτάνη, την θέση του Προτεμενίσματος του ιερού της Αθηνάς Χαλκιοίκου και της οικίας που κατέφυγε ο Πausανίας, την θέση των μνημάτων του Πausανία και του Λεωνίδα (των δύο ηρώων των Θερμοπυλών και των Πλαταιών), τον τόπο των ιδιαίτερα Σπαρτιατικών Λεωνιδείων, και την τοποθεσία Θεομηλίδα, όπου οι τάφοι των Αγιαδών βασιλέων.**

Και έχοντας εξασφαλίσει το τοπογραφικό και ιστορικό πλαίσιο, θα ερευνήσουμε την διαμόρφωση του χώρου μετά το ολέθριο ορόσημο του 188 π.Χ.

Τις πρώτες δραματικές παραστάσεις εκεί, υπό Αχαϊκή κατοχή (και σε εφαρμογή της πολιτικής αλλοίωσης της πολιτισμικής ταυτότητας των Σπαρτιατών και αλλοτρίωσής των από το αυθεντικό Δωρικό πνεύμα), σε ξύλινα παραπήγματα, με κινητή σκηνογραφία, και την συνέχισή τους ως δευτερευουσών εκδηλώσεων μέχρι των χρόνων του Αυγούστου.

Η αλλοτρίωση έκανε ώστε η Σπάρτη να μοιάζει επί τέλους ομογενοποιημένη προς την Ελληνιστική «Κοινή» πολιτισμική του Ελλαδικού χώρου, όπου οι τοπικές ταυτότητες αναφαίνονται ως «διαλεκτικές» επαρχιακές ιδιαιτερότητες. Αρχίζει η εποχή των «εθίμων», της «αναβίωσης» των, και της «παράδοσης» ως παλαιάς γραφικής παραξενιάς χωρίς οργανική σχέση προς την σύγχρονη ζωή

της πόλης. Τέτοιο «έθιμο» είναι στην Σπάρτη της Αυτοκρατορίας η Διαμαστίγωση των Εφήβων. Αντιθέτως κύριο στοιχείο της πολιτισμικής «Κοινής» της Εποχής είναι το Θέατρο και οι παραστάσεις του.

Γι αυτό με την έναρξη της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, επί Αυγούστου, και δεδομένης της Ρωμαϊκής συμπάθειας προς την Λακεδαίμονα, οικοδομείται μεγαλοπρεπώς το θέατρο της Σπάρτης, «θέας άξιον». Το θέατρο συμπαρεκτείνεται προς την Αυτοκρατορία.

Τα γεγονότα με τους συγχρονισμούς τους λένε μόνα τους το νόημα και τον συμβολισμό τους – αρκεί να έχουμε μάτια να βλέπουν και μυαλό να νοεί.

Θα δούμε τις τρεις κύριες φάσεις της ιστορίας του μνημειακού θεάτρου από της κατασκευής του (προς το τέλος του 1^{ου} αιώνα π.Χ.) μέχρι το τέλος του αρχαίου κόσμου. Και θα αντιληφθούμε τον λόγο της ιδιότυπης, μη κανονικής δομής της Σκηνής του.

Στην πρώτη φάση (1^{ος} μ.Χ. αιώνας) η σκηνή είναι ξύλινη και φορητή. Προ του δυτικού πεδίλου στήριξης του κοίλου ήταν η Σκηνοθήκη, από όπου εσύρετο η σκηνή για τις δραματικές παραστάσεις, και στην οποία επέστρεφε μετά από αυτές για να αφήνει ελεύθερη την θέα και πρόσβαση από το θέατρο προς τα πίσω από την θέση της σκηνής. **Το κοίλον δηλαδή χρησιμοποιείται ακόμη κυρίως για την επαφή με τα μνήματα Πausανία και Λεωνίδα και για την εορτή των Λεωνιδείων και τις άλλες εκδηλώσεις που σχετίζονται με το ιερό της Αθηνάς ή τα μνήματα.** (Στο δυτικό κομμάτι της Σκηνοθήκης έγινε το νωρίτερο κατά το δεύτερο μισό του 3^{ου} μ.Χ. αιώνα Νυμφαίον).

Η δεύτερη φάση (2^{ος} μ.Χ. αιώνας) της ιστορίας του μνημειακού θεάτρου αρχίζει επί Βεσπασιανού και Τίτου (79 μ.Χ.). Κτίζεται πια λίθινος τοίχος που ορίζει τον χώρο προς νότο, αλλά πάλι μη κανονικού τύπου για θέατρο. Είναι ένα διακοσμημένο πολύτυλο, μάλλον απλά μνημειακό πλαίσιο με προβαλλόμενους Κοριθιακούς κίονες (η Ρωμαϊκή προτίμηση της εποχής) για 11 μεγάλα ανοίγματα. Μπροστά του ξύλινη σκηνή, (λυόμενη και μεταφερόμενη στην Σκηνοθήκη που ακόμη εκτελεί την λειτουργία της), εξυπηρετεί την διενέργεια δραματικών παραστάσεων. **Κύρια λειτουργία εξακολουθεί να παραμένει η τέλεση των Αγώνων,**

που τώρα θα λαμβάνουν χώρα πιθανότατα στην ορχήστρα, με επαφή μέσω των 11 «πυλών» προς τα μνήματα. Μια τροποποίηση αργότερα (αρχές του 3^{ου} αιώνα μ.Χ.) δεν αλλοιώνει την ουσία των δεδομένων, αλλά προσθέτει προ του τοίχου-πλαισίου τρία ζεύγη μονολιθικών κιόνων ως βάσεις αγαλμάτων αυτοκρατορικών (ή ηρωικών), σαν αυτά που κοσμούν την κορυφή του τοίχου.

Και μόλις στο τέλος του 3^{ου} αιώνα μ.Χ. ή αρχές του 4^{ου}, οικοδομείται τέλος πάντων μόνιμη λίθινη σκηνή θεατρικών παραστάσεων μπροστά από τον τοίχο, ενώ πίσω του δημιουργούνται τρία δωμάτια για τους συντελεστές των δραμάτων. Ο τοίχος μετασχηματίζεται σε κανονικότερο σκηνικό τοίχο, κλείνουν τα 8 ανοίγματα και μένουν τρεις πύλες θεατρικής εισόδου. Η Σκηνοθήκη τώρα πια αχρηστεύεται. Το θέατρο θα παρουσιάζει φιλοθεαμόνως, κατά τα Ρωμαϊκά γούστα της εποχής αυτής, Μίμους. Τουλάχιστον δεν χρησιμοποιήθηκε συστηματικά για μονομαχίες και θηριομαχίες – δεν φέρει την χαρακτηριστική προστατευτική τροποποίηση για να γίνει κατάλληλο προς τους ιερούς αυτούς ειδικούς σκοπούς. Και παραδόξως επιστρέφει με τους Μίμους στο παρακμιακή έκδοση της αρχέγονης Δωρικής «φάρσας», ειδικά της αρχαίας Σπαρτιατικής γελωτοποιίας των «Δεικηλιστών» (Σωσίβιος FrGrH 595F7 Jacoby).

Την αρχαιολογική επίσκεψη στο θέατρο για την συνάντησή μας θα κάνουμε την Κυριακή 31 Μαρτίου στις 12 το μεσημέρι. Να συναντηθούμε στην είσοδο του αρχαιολογικού χώρου. Θα μιλήσουμε ενημερωτικά για αυτό στις συναντήσεις την Παρασκευή και το Σάββατο.

